

1234567

והנה הרמז"ס השמיט הלכה זו דאין רוצעין
 כלילה, ועי' בכס"מ (פ"ג מעבדים
 ה"י) שכתב דדין זה נרמז בדברי הרמז"ס
 כמה שכתב שנשאר מן היום שזה פרוטה,
 אולם ל"ע דע"ס ברמז"ס שכתב 'העבד עד
 שיאמר כשהוא עבד אצל אם אמר אחר שש
 אינו נרע עד שיאמר וישנה בסוף שש
 בתחילת פרוטה אחרונה כיצד כגון שנשאר מן
 היום שזה פרוטה מדמי מכירתו או יתר מעט
 אצל אם נשאר פחות משה פרוטה הרי זה
 כאומר אחר שש, ול"כ איפה נרמז כאן
 דהרציעה עצמה נריכה להיות דוקא ביום, הא
 מש"כ הרמז"ס קאי על האמירה, ואפשר
 דלאחר שאמר ביום יכול לעשות הרציעה
 אח"כ כלילה.

עומדין בצניין וכו', מבואר שיש קיום או
 דלית או צמזמה עצמה, וכ"כ עוד שם 'לא
 נאמר מזוזה אלא שיהיה עומד בין אצל דלת
 בין אצל מזוזה', והיינו שיש קיום דין בזה
 שמעמידו סמוך למזוזה ולדלת.

אמנם ל"כ דכשיש דלת עומדת ממילא יש
 מזוזה, ומאי נפ"מ דדין הגשה אל
 הדלת כיון דלעולם תיפול"ל מצד שהגישו אל
 המזוזה, ועוד דהא הרמז"ס שם כתב 'אצל
 הרציעה דלית אע"פ שאין שם מזוזה', ול"כ
 דאם יש דין לעמוד ע"י המזוזה בלא"ה נריך
 שתהיה דלת עם מזוזה.

ואמר מרן ז"ל ד'והגישו' היינו שיש דין
 'הגשה' כעין שמלינו צמנחה, וזה
 נעשה ע"י נגיעה, וא"כ נפ"מ דיכול להגישו
 בנגיעה דלית או צמזמה. וא' שאל למרן ז"ל
 דהרי הרציעה נעשית דוקא דלית כמש"כ
 'ונתת באזנו ודלית' וכמו שדרשו בגמ'
 קידושין שם, וא"כ אמאי אינטריך קרא
 מיוחד 'והגישו' ומאי נפ"מ דדין הגשה
 דלית, הא בלא"ה לעולם נוגע דלית בשעת
 הרציעה. ואמר מרן ז"ל דאפשר דדין הגשה
 דמנחה לא מהני אלא בהגשה בכוונה לשם
 הגשה, אצל אם נגע צמזמה בלא כוונה לא
 נחקיים דין הגשה, וה"נ י"ל דבעינן הגשה
 מיוחדת לשם הגשה, ונגיעה זו יכולה להיות
 דלית או צמזמה, אצל מה שמניח אצלו על
 הדלת כהיכי תימצי לעשות הרציעה זה לא
 מהני לדין הגשה, עכ"ד מרן ז"ל.

והגישו אל הדלת או אל המזוזה
 (כא, ו)

פירש"י יכול שתהא המזוזה כשרה לרצוע
 עליה ת"ל ונתתה באזנו ודלית,
 דלית ולא צמזמה, הא מה ת"ל או אל
 המזוזה, הקיש דלת למזוזה מה מזוזה מעומד
 אף דלת מעומד'. אמר מרן ז"ל דמדברי
 רש"י משמע דלא אחיא מזוזה אלא לגלות על
 הדלת שתהיה מעומד, אצל אין שום קיום דין
 צמזמה. אצל ברמז"ס לא משמע כן, שכתב
 (פ"ג מעבדים ה"ט) 'כיצד רוצעין מביאו
 לז"ד של ג' ואומר דבריו לפנייהם ומגישו
 לסוף שש אל הדלת או אל המזוזה כשהן

מיקרי מזוזה וכו', ונקט דלא שייך שם מזוזה בפנים חלוש, ורק בדלת שייך שם דלת גם בתלוש ולהכי צעין למילף ממזוזה שיהא במעומד דוקא. [ועי' בפסחי תשובה יו"ד סי' רפז בשם הגר"צ דמרתף שפתחו הוא על שטח הארץ פטור ממזוזה, וראה לזה מהגמ' קידושין דף כ"ג מה מזוזה מעומד ע"ש, ומבואר דנקט דמעומד היינו שהדלת תהיה בצורת עמדה ולא בשכיבה לרוחב, אבל ז"ע לכאורה דמשמע בגמ' דעיקר הדרשה לאפוקי דלת תלושה שאינה משמשת כדלת, ע"ש בגמ' 'דלת שומע אני בין עקורה בין שאינה עקורה ת"ל מזוזה, מה מזוזה מעומד אף דלת מעומד', אבל כל שקצועה ^{בפנימיה} ומשמשת כדלת מה לי בעמדה ומה לי בשכיבה מעומד מיקרי ול"ע].

ובעיקר הדין דצעין שיתן אוננו על הדלת בשעת הרציעה [וכמש"כ רש"י בקידושין כב, ז 'והדר יתן אוננו בדלת ויקח המרצע וידקור'], שאל א' מלשון הרמב"ם בסוף הלכה ט' 'אין רוצעין שני עצדים כאחד שאין עושין מצות חבילות חבילות', ואי נימא דנריך שיהיה אוננו על הדלת בשעת הרציעה [ואף שהרמב"ם לא כ"כ להדיא משמע שגם הוא ס"ל כן], איך שייך לרצוע ב' כאחת הא כשמניח אחד על השני אינו מונח על הדלת. אבל י"ל בפשיטות שרוע ב' עצדים בב' ידיו, או שרוע ב' עצדים בכלי אחד המתפלל בראשו לב' מחטין, ויכול לדקור שניהם בבת אחת.

ועוד י"ל דנפ"מ אם יכול להעשות ע"י העצד עצמו, דהנה כתב הרמב"ם (פ"ג ה"ט) 'האדון הוא שרוע בעצמו שנאמר ורצע אדוניו לא בנו ולא שלוחו', והיינו דמעשה הרציעה נריך להיות ע"י האדון עצמו, אבל הגשת אוננו לדלת הייתה יכולה להעשות ע"י העצד עצמו או ע"י אחר, ולהכי אתא קרא 'והגישו אדוניו וגו' דהאדון עצמו נריך לעשות ההגשה אל הדלת, דגם זה חלק ממעשה הרציעה דצעין את האדון עצמו ולא יעשה זאת העצד או אדם אחר.

ועוד נראה דמלד הרציעה עצמה אין הכרח כלל שיהיה נגיעה, דנהי דצעין שיהא רציעה באוננו ובדלת, ונריך להניח אוננו על הדלת, אחי שייך שיכניס המרצע באוננו ובדלת ויהיה ^{בפנימיה} צנייהם אור כל שהוא או איזה דבר החושך, ולהכי הוצרכה ההלכה של הגשה אל הדלת שחגע אוננו בדלת.

ובגוף הדרשה 'מה מזוזה מעומד', בפשטות הכוונה למזוזת הדלת ולא למזוזה של מצוה, [דהא סלק"ד דרוע במזוזה עצמה כפירש"י כאן, ואטו סלק"ד שיחורר במזוזה ממש, ועוד דלדעת ר"ת במנחות לג, א מניח המזוזה בשכיבה ולא במעומד, אלא הכוונה לפנים שהוא מזוזת הבית], ול"כ הדרשה מה מזוזה מעומד וכו' הא כמו שדלת שייך גם בתלושה ה"נ פנים שייך בתלוש ואינו מעומד, ואיך ילפינן דלת מיניה. ועי' ברש"י קידושין (כב, ז) שביאר הדרשה 'מה מזוזה מעומד דכלאו הכי לא